že výši jeho dluhů odhadovali dle vyrovnací kvoty, dožijí se zklamání ve svých odhadech, jest-li proti dlužníkovi pro prodlení s placením kvoty budou staré jeho dluhy v plné výši obnoveny. A přece vyrovnávací řád má především účel, aby zabránil hospodářské zkáze předluženého dlužníka, již má v zápětí pravidelně konkurs.

To jsou některé ze stinných stránek ustanovení novelly k § 57 vyrovnávacího řádu. Naproti tomu jest věru velmi těžko nalézti prospěch, který by z tohoto ustanovení někomu plynul. Ochrana, kterou zdánlivě poskytuje věřitelům, nemá valné hospodářské ceny.

K unifikaci trestního řízení.

Dr. Frant. Krouberger.

1. Na II. sjezdu čsl. právníků v Brně poukázal ve třetí sekci referent pro čtvrtou otázku gen. adv. Herrnritt na to, že uherský trestní řád učinil řadu zkušeností a že má mnoho pozoruhodných zvláštností. Právem ale současně zdůraznil, že oba naše trestní řády snesou reformy a že se tedy nemáme omezovati jen na zodpovědění otázky, kterou z norem té které věci se týkající máme převzíti.

Bylo by ovšem málo provésti snad sjednocení právního řádu pouze spojováním dotud platných souběžných zákonů, když se naskytla našemu mladému státu možnost vytvořiti si vlastní právní soustavu. Než probírejme zatím jen pod zorným úhlem unifikačním thesi: »Doporučuje-li se činiti právo podpůrné obžaloby závislým na existenci a uplatňování soukromoprávních nároků v řízení trestním.«

2. V moderním trestním zákonodárství uplatňuje se všeobecně uznaná zásada, že trestní právo jest výhradním právem státu.[1]) Jemu vzniká spácháním trestného činu t. zv. nárok trestní, t. j. právo i povinnost trestati.[2]) Tento trestní nárok lze uplatniti jen procesem, v němž vystupuje jako oprávněný žalobce zásadně vlastní orgán státu:

[1]) Holtzendorff. Handbuch d. d. Strafprozessrechtes, I. 1879, p. 425.
[2]) Kallab, O legitimaci k obžalobě, 1906, p. 3.

státní zástupce. Tak docházíme k principu obžaloby veřejné a ke státnímu monopolu žalobnímu.[3])

K trestní obžalobě jest tedy zpravidla legitimováno státní zastupitelství. Ale na povaze trestní reakce státní nic se nemění, dá-li se soukromníkovi možnost, aby uvedl v pohyb trestní aparát a přizná-li se mu subjektivní veřejné právo, aby uvolnil za stát v konrétním případě trestní pravomoc soudu.[4]) Positivní právo zná:

a) soukromou obžalobu hlavní, kdy je dáno žalobní právo zcela do rukou soukromníkových;

b) soukromou obžalobu podpůrnou, kdy soukromník může vystoupiti jako žalobce teprve tehdy, neužije-li státní zástupce svého žalobního práva;

c) návrh soukromníkův k trestnímu stíhání, kdy naopak státní zástupce nesmí uplatniti svého žalobního práva, dokud svou vůli neprojeví oprávněný soukromník;

d) zmocnění soukromníkovo, kdy má tento proti veřejnému žalobci právo veta, kterým může zameziti trestní stíhání, byť se už řízení započalo.

Ponecháme stranou typy ad a), c), d) a budeme se obírati jen subsidiérní obžalobou (ad b).

3. Podpůrná obžaloba jest svou povahou veřejná, ale prováděna soukromou osobou místo státního zástupce.[5]) Základní její ideou jest, že opravňuje soukromníka, aby doplňoval činnost stálého orgánu veřejného a plnil tak vlastně funkce státní.[6]) Tato doplňující součinnost při trestním stíhání, která jest vyhrazena občanům subsidiérní obžalobou, jest v obráceném poměru k systému soukromé obžaloby populární, známé v právu římském a anglickém. V Anglii jest právě naopak úlohou státu, aby jen samočinnost svého občanstva jaksi doplňoval, aby jednotlivce přidržoval k plnění této občanské povinnosti a teprve, kde

---

[3]) Srov. Odůvodnění zatím. návrhu obec. části trest. zákona čsl. z r. 1921, p. 19.

[4]) Kallab, Základy nauky o způsobilosti býti stranou atd., 1907, p. 73 a 69.

[5]) Storch, Řízení I. 253; Amschel, Beiträge zur Anwendung des Strafverfahrens, 1911, 2. vyd., I. p. 104.

[6]) Kallab, Základy, 84, 87.

by vše to nestačilo, aby zasahoval sám vlastními orgány v trestní stíhání.[7])

Systém podpůrné obžaloby má své kořeny jednak v právu francouzském, jednak škotském.[8])

Podle čl. 63. francouzského code d' instr. crim. (z r. 1808) může každý, qui se prétendra lésé par un crime ou délit zavdati podnět k početí trestního řízení bez přičinění státního zástupce. Jedná-li se jen o přečin neb přestupek, může poškozený dáti obviněného přímo obeslati před soud nalézací bez předchozího soudního vyšetřování (citation directe čl. 64, 182). Poškozený ale musí výslovně vystoupiti jako strana soukromá (se constituer partie civile) a uplatňovati svůj nárok na náhradu škody. Jakkoli tedy jde soukromé straně jen o náhradu škody, může působiti přímo i k odsouzení obžalovaného pro čin trestný.[9]) Jeví se tudíž jako vedlejší orgán trestní obžaloby. Byť tedy francouzské právo neznalo subsidierní obžaloby ve smyslu nám běžném, přece vidíme, že soukromá strana může i proti návrhu státního zástupce uvésti v činnost aparát soudní při všech deliktech.

S daleko širším právem soukromé obžaloby podpůrné setkáváme se ve Škotsku. Není tam vázáno podmínkou, že vzešly v konkrétním případě civilněprávní nároky a má je každý, proti němuž směřovala trestní činnost. Odepře-li státní zástupce stíhání, jest oprávněn k trestní obžalobě poškozený.[10])

Německý trestní řád (z 1. II. 1877) podpůrné obžaloby nepřijal. Stanoví ale v paragrafech 169—175, že navrhovatel, jest-li je tím, komu bylo trestním činem ublíženo (ist der Antragsteller zugleich der Verletzte § 170), má právo stěžovati si u představeného státního zástupce, nedal-li tento místa návrhu na trestní stíhání. Při zamítnutí může poškozený žádati do jednoho měsíce, aby o jeho návrhu rozhodl soud. Vyhoví-li soud takovému návrhu, jest na státním zástupci, aby podal veřejnou obža-

[7]) Storch I. 247.
[8]) Janka, Staatliches Klagmonopol oder subsidiäres Strafklagerecht, 1879, p. 9.
[9]) Storch, I. 252, pozn. 1.
[10]) Janka, l. c. 10.

lobu. Kdo jest »poškozeným«, německý trestní řád blíže neudal.[11]) Ve stenografické zprávě ale (p. 851, 982) označen jest jím každý, gegen dessen Rechtssphäre die Straftat in irgend welcher Weise gerichtet ist. K zařízení podle §-u 170 něm. tr. ř. poznamenává Glaser, že nebyl zvolen ani čistý obžalobní monopol státního zastupitelství, ani obžaloba podpůrná, ani obžaloba popularis, ani právo soudu uvázati se v řízení bez initiativy státního zastupitelství, nýbrž zvláštní spolučinnost soukromníka a soudu, jíž se nahrazuje nedostatečná initiativa veřejného orgánu.[12])

Trestní řád italský (z r. 1913), bulharský (z r. 1897), japonský (z roku 1890), turecký (z r. 1879), ruský carský (z r. 1864), ani ruský bolševický (z r. 1922) subsidiární obžaloby neznají.

Bulharský trestní řád ustanovuje v čl. 121, že návrhy poškozeného platí za dostatečný podnět k zavedení přípravného vyšetřování a že ani vyšetřující soudce, ani státní zástupce nesmí je odmítnouti. Zastaví-li krajský soud řízení, pak si může poškozený stěžovati do tohoto opatření ve lhůtě jednoho měsíce k apelačnímu soudu a to i ten poškozený, který neuplatňoval svých civilněprávních nároků.

Podobně dle § 528 odst. 2. trestního řádu ruského (carského) ve znění zákona ze 3. května 1883 má poškozený právo do měsíce podati rekurs proti usnesení zastavovacímu k vrchnímu zemskému soudu (sudebnaja palata). Bližší definice pojmu poškozeného ruský trestní řád nepodal, ale prakse a zvláště závazná rozhodnutí nejvyššího soudu považují za poškozeného toho, kdo utrpěl škodu neb újmu bezprostředně trestným činem, bez ohledu na to, byl-li uplatňován nárok soukromý (rozh. č. 510 z r. 1875 a č. 140 z r. 1876); škodou se rozumí nejen porušení cizích práv materielních, nýbrž i osobních (rozh. 843 z r. 1869).

Také turecký trestní řád skýtá vedlejšímu žalobci, jímž je poškozený, právo stížnosti do zastavovacího usnesení.

[11]) Holtzendorff I. 453.
[12]) Glaser, Handbuch II. 341, pozn. 4.

V našem státě lze uplatniti právo subsidierní obžaloby jak podle trestního řádu z r. 1873 (§ 48), tak i podle zák. čl. XXXIII. z r. 1896 (§ 42); naproti tomu vojenský trestní řád z r. 1912 podpůrné obžaloby nezná. Náhradou za ní vyhrazuje poškozenému stížnost do odepření stíhání neb zastavení trestního řízení ve lhůtě 8 dnů od vyrozumění (§ 106 v. tr. ř.). Stížnost tu vyřizuje vždy soud (divisní nebo nejvyšší vojenský soud). Poškozeným jest dle §-u 104 v. tr. ř. ten, jehož právo bylo trestním činem někoho jiného bezprostředně poškozeno neb ohroženo.

4. Glaser, geniální tvůrce trestního řádu z r. 1873 platného u nás v zemích historických pojal už do osnovy z r. 1861 podpůrnou obžalobu; k ní byl oprávněn »jeder durch ein Verbrechen oder Vergehen in seinen Rechten Verletzte.« Při poradách komise v r. 1863 ostře se vyslovil proti připuštění této Mühlfeld a subsidierní obžaloba byla odstraněna. Poškozený obdržel jen právo stížnosti ke generálnímu prokurátorovi. Osnova z r. 1867 převzala zase ustanovení o subsidierní obžalobě podle návrhu Glaserova. Teprve osnova z r. 1869 činí právo podpůrné obžaloby privilegiem soukromého účastníka a v této formě přechází pak do platného řádu z r. 1873.[13])

K subsidierní obžalobě jest dle něho legitimován soukromník, splní-li se podmínky §§-ů 47 a 48. Tyto záleží:

a) po stránce hmotné v tom, že byl soukromník trestním činem ve svých právech soukromých fakticky poškozen,

b) po stránce formální pak v tom, že se soukromník připojil jako soukromý účastník k řízení trestnímu, aby uplatnil své nároky soukromoprávní, že státní zástupce buď odmítl nebo upustil od stíhání trestného činu a že soukromník, učiniv v zákonné lhůtě návrh, byl připuštěn ke stíhání výrokem soudním.

Nepřísluší tudíž každému soukromníkovi, cuidam ex populo, ba ani ne tomu, komu bylo trestním činem ublíženo, nýbrž jenom té osobě, která si vyvozuje z takového ublížení proti obviněnému nároky soukromoprávní, mající

[13]) Srov. Liszt, Strafrechtliche Aufsätze u. Vorträge, 1905, p. 36 až 63. S. Mayer, Handbuch I. p. 132—136, 230, 406.

obsah práv majetkových nebo rodinných a jež lze ciferně prokázati.

Trestní řád z r. 1873 zůstal nám sice dlužen odpověď na otázku, kdo jest poškozeným,[14]) ale teorie (Krall,[15]), Liszt,[16]) S. Mayer,[17]) Janko,[18]) Storch,[19]) Amschel,[20]) Kallab,[21]) Warhanek,[22]) Lohsing,[23]) Prušák,[24]) i prakse[25]) jest za jedno v tom, že obratem §-u 47 »der in seinen Rechten Verletzte« jest míněn jen ten poškozený, který byl zasažen ve svých právech soukromých a jenž utrpěl materielní škodu, nikoliv snad ten, kdo byl toliko ideálně poškozen. Stejně tak není podmínka ad a) splněna, je-li někdo trestním činem (na př. pokusem) ve svých právech soukromých toliko ohrožen.[26]) Mínění Ullmannovo,[27]) že soukromoprávními nároky nelze rozuměti jen majetková práva, prohlašuje Amschel (na uv. m.) za neudržitelné. Přímo nepochopitelným nazývá Storch[28]) názor Mitterbacherův a Neumayerův,[29]), že i »zájem jednotlivcův na potrestání toho, kdo mu zločinem ublížil«, jest pokládati za nárok soukromoprávní, opravňující k subsidiární obžalobě.

Jak patrno, právo podpůrné obžaloby dle trestního řádu z r. 1873 jest závislo na existenci a uplatňování soukromoprávních nároků v řízení trestním.

5. Uherský trestní řád z r. 1896, který platí dotud u nás na Slovensku a P. Rusi, přijal instituci »náhradní soukromé obžaloby« v §-u 42 a zabývá se jí zevrubněji, nežli

---

[14]) Mitterbacher a Neumayer, Erläuterungen zur St. P. O., 1874, p. 142.
[15]) G.-Z., 1873, p. 39.
[16]) G.-S., 1877, p. 194.
[17]) Com. I. p. 22.
[18]) l. c. p. 13.
[19]) Právník, 1880, p. 112 a Říz. I. p. 281.
[20]) l. c. p. 104.
[21]) Základy p. 85.
[22]) Die Strafprozessordnung, 1911, p. 396.
[23]) D. ö. Strafprozessrecht, 1912, p. 186.
[24]) Čsl. říz. trest., 1921, p. 81.
[25]) Judikatura nejv. s. vídeňského: č. 3718/10 a 2358/99 a nejv. s. čsl.: sb. n. s. tr. č. 235/20.
[26]) Krall, l. c. p. 390, Storch, Říz. I. p. 281, pozn. 3.
[27]) D. ö. Strafprozessrecht, 1879, p. 286, pozn. 2.
[28]) V Právníku 1880, p. 114, pozn. 27; srov. také Liszt, G.-S. 1887, p. 194.
[29]) l. c. p. 143.

trestní řád z r. 1873, platný v ČMSl.[30]) K podání této jest legitimován každý poškozený (sértett) a nikoli jen »soukromá strana« (maganfel),[31]) t. j. dle terminologie trestního řádu z r. 1873 »soukromý účastník«, tedy poškozený, který vyvozuje z trestného činu soukromoprávní nároky, jež i uplatňuje řízením adhesním. V tom právě, že § 42 Tp opravňuje k podání náhradní soukromé obžaloby poškozeného vůbec, dlužno spatřovati největší a nejzávažnější rozdíl mezi oběma našemi trestními řády, pokud jde o naši otázku.

Na otázku, kdo jest poškozený, odpovídá § 13 v odst. 5 Tp, že jest jím ten, jehož právo jakéhokoliv druhu bylo poškozeno nebo ohroženo trestným činem, který byl spáchán, nebo o nějž se stal pokus a že výrazem »poškozený« jest rozuměti i jeho právního zástupce (srov. i § 47 Tp.).

Nečiní se tudíž rozdílu, bylo-li poškozeno nebo ohroženo právo rázu soukromoprávního či veřejnoprávního (arg. ex verbis »právo jakéhokoliv druhu«), což zdůraznil také ministr spravedlnosti Alexander Erdélyi, když odpovídal (9. IX. 1896) v uherské sněmovně na dotaz přísluší-li právo subsidiární obžaloby voličům, kteří utrpěli újmu ve svém právu volebním. Je též lhostejno, směřuje-li trestný čin proti majetkovým právům či jiným.

Naprosto se ale nejedná o subsidiární actio popularis a správně prohlašuje uher. ministerské nař. č. 56.507/99, že pojem poškozeného nelze bráti povšechně, nýbrž že jest třeba jej určovati zvlášť ve příčině každého deliktu, obzvláště pak že se nesmí identifikovati poškozený s udavačem, který neutrpěl právní újmy.

Subjektem, který jest legitimován k náhradní soukromé obžalobě, jest tedy ta osoba (též právnická), proti jejímž právům směřoval trestný čin, nehledě na to, byl-li tento čin dokonán či zůstalo-li jen při pokusu a nehledě k tomu, zda způsobil fakticky právní újmu, nebo porušil-li právo, či ohrožoval-li jen individuelní práva.[32])

[30]) Dr. Skála, Trestní soudnictví na Slovensku, 1920, p. 36.
[31]) O pojmu »magánfel« srov. můj článek v Právníku 1925, p. 153.
[32]) Balogh-Illés-Vargha: A bünvádi perrendtartás magyarázata, Budapešť, 1910, I. 72.

Jestliže státní zástupce jako oprávněný veřejný žalobce o d e p ř e zastoupení obžaloby ve stadiu stopování, vzniká poškozenému dvojí možnost:

a) buď si může do 8 dnů od doručení zamítavého usnesení státního zastupitelství s t ě ž o v a t i u vrchního státního zástupce,

b) nebo v téže lhůtě převzíti zastupování obžaloby (§ 42, odst. 1 Tp.).

Nerozkáže-li vrchní státní zástupce svému podřízenému státnímu zástupci, aby obžalobu podal, může poškozený do 8 dnů od doručení jeho usnesení, převzíti sám zastoupení obžaloby (§ 42, odst. 2 Tp.). (Dokončení.)

P R A K T I C K É P Ř Í P A D Y.

Věřitel hypoteční pohledávky není oprávněn propustiti z hypotéky některou ze simultáně zavazených nemovitostí podle analogie §u 1360 obč. z., jinak pozbývá oproti druhému hypotekárnímu dlužníku nároku na onu část své hypoteční pohledávky, která by podle §u 222 ex. ř. analogicky užitého připadla na nemovitost z hypotéky propuštěnou.

Jde o otázku, zda žalobce jako věřitel může propustiti z hypoteky jednu ze simultáně zavazených nemovitostí, jestliže po té chce celou pohledávku dostati zaplacenu z ostatních zavazených realit.

Kdyby tu šlo o dlužníky solidární, platilo by tu bezpodmínečně ustanovení § 896 obč. z., dle něhož věřiteli není sice zabráněno prominouti některému spoludlužníkovi závazek, nesmí to však býti na újmu ostatním spoludlužníkům, poněvadž tito, uspokojivše věřitele, bez ohledu na toto propuštění ze závazku mohou se hojiti způsobem v tomto § uvedeným i na spoludlužníku ze závazku propuštěném.

V tomto případě jde však o pohledávky hypotekární.

Ohledně těchto ustanovuje § 15 knih. z., že věřitel jest oprávněn požadovati zaplacení celé pohledávky z každé jednotlivé nemovitosti simultáně zavazené. Otázka však, zda věřiteli přísluší právo, před zaplacením celé pohledávky jednu z těchto nemovitostí ze závazku propustiti a jaké následky má toto pro-

K unifikaci trestního řízení.

Dr. Frant. Kronberger.

(Dokončení.)

Toto zařízení, které doporučoval pro rakouské právo Hoegel již r. 1883,[33]) upomíná na systém §§ 169—175 německého trestního řádu, liší se ale od něho jednak tím, že poškozený má a priori na vybranou buď podati stížnost k vrchnímu státnímu zástupci, nebo se hned uvázati v převzetí zastupování obžaloby, jednak a zvláště tím, že dle německého trestního řádu musí po rozhodnutí soudu vždy státní zástupce sám podati obžalobu, nikoliv poškozený.

Jinak než ve stadiu stopovacím má se věc, podal-li státní zástupce již obžalovací spis, ale upustil-li později od něho (§ 276, odst. 2 Tp.) a dále ustoupil-li od obžaloby za řízení scil. soudního, t. j. bylo-li zavedeno přípravné vyšetřování nebo odbýváno-li se již hlavní přelíčení (arg. §§-y 42, odst. 3., 128, odst. 1. a 323, odst. 1 Tp.).[34]) V těchto případech může poškozený uplatniti jen svoje právo subsidiérní obžaloby; stížnost k vrchnímu státnímu zástupci jest vyloučena.

Přeje-li si poškozený vystoupiti jako soukromý náhradní žalobce, jest povinen, prokázav své oprávnění, oznámiti tento svůj úmysl ve stadiu stopování úřadu konajícímu vyhledávání, v pozdějším řízení jednajícímu soudu, načež tento, vyslechnuv státního zástupce, rozhodne o přihlášce a event. z moci úřední odmítne ohlášku toho, kdo není oprávněn vystupovati jako soukromý náhradní žalobce (§ 52 odst. 1, 4 Tp.).

Specielní ustanovení obsahují §§-y 44—46 Tp., kterými se upravují případy, kdy přísluší právo subsidiérní obžaloby více poškozeným.

---

[33]) Jur. Blätter, 1883, p. 342.
[34]) Dr. Skála, l. c. 36.

Z toho, co v krátkosti uvedeno, vyplývá, že podle slovenského trestního řádu nepřísluší subsidiérní obžaloba snad pouze tomu, kdo uplatňuje v trestním procesu svůj nárok soukromoprávní, tedy adhaerentovi, nýbrž poškozenému vůbec, a že se tedy právo podpůrné obžaloby nečiní závislým ani na existenci soukromoprávních nároků vyvozovaných z trestného činu, ani na jich uplatňování v řízení trestním.

6. Názory o c e n ě podpůrné obžaloby se valně rozcházejí:

a) Jedněm se jeví tato naproti obžalovacímu monopolu státního zastupitelství jako nutný jeho k o r e k t i v, zvlášť tam, kde veřejný orgán opomene v konkrétním případě zasáhnouti, byť i byl sám vázán zásadou legality a že tedy nemá chyběti v právním státě.[35]) Vždyť ve stadiu obžaloby věc je vždy ještě nejistá a zcela dobře mohou vedle sebe existovati opačná mínění o vině i nevině obviněného, jakož i o kvalifikaci činu jako deliktu — jak správně dokládá Kallab.[36]) A což teprve při zásadě oportunity, kdy veřejný žalobce uvažuje ještě, je-li v zájmu veřejném, aby užil svého žalobního práva! Bylo by tedy na pováženou, aby státní zástupce byl výhradním orgánem veřejné obžaloby a nutno tudíž zavésti protiváhu proti státnímu monopolu obžalobnímu. Potřeba ta jest naléhavou zvlášť ve státech kontinentálních, kde státní zastupitelství jest dle své organisace úřadem na vládě závislým.[37]) Proto už sama existence podpůrné obžaloby nutí státního zástupce k větší svědomitosti (negativní účinnost).[38])

b) Druzí poukazují na přísnou iustici v Německu, ač

---

[35]) Ullmann, l. c. 290; Gernerth, Ö. Advokaten-Zeitung, 1878, p. 287.

[36]) Základy, p. 87.

[37]) Srov. Amschel, l. c. I. 102; Storch, Řízení I. 253; Holtzendorff, Verhandl. I. 67; Gneist, Verhandl. III. 195, týž Vier Fragen zur d. St. P. O., 1874, p. 22; Kallab, Základy 87.

[38]) Srov. Centralblatt f. d. j. P. XIII., 1895, p. 625. —

Dlužno podotknouti, že takovým korektivem, jako jest obžaloba podpůrná, mohou býti ovšem též opatření jiného způsobu, na př. právo soudu, aby i bez iniciativy stát. zástupce uvázal se v řízení trestní (srov. bulhar. a cársky ruský trest. řád a z části i francouzský) nebo taková organisace stát. zastupit., aby toto nebylo závislým na vládě (srov. Storch, Říz. I. 253, pozn. 2.).

tam není známa instituce podpůrné obžaloby.[39]) Bylat tato úplně odstraněna říšskou justiční komisí z důvodu, že je neslučitelno se všeobecnými principy trestního řízení, aby se zájem soukromníkův učinil obráncem veřejného pořádku.[40]) Tu dlužno ale upozorniti na instituci dle § 170 trestního řádu německého, která přece byla přijata.

Janka nazývá cenu podpůrné obžaloby pochybnou.[41])

Proti připuštění subsidierní obžaloby populární velmi ostře se vyslovuje Binding[42]) i Oetker.[43])

Waser, který věnoval od zavedení trestního řádu z r. 1873 velikou pozornost ústavu podpůrné obžaloby, prohlásil r. 1880 (v G—Z p 77) a r. 1893 (G—Z p 87), že tato instituce nemá praktického významu a že justiční statistika nás učí, že případy použití práva podpůrné obžaloby jsou v Rakousku řídké, zvlášť pak že patří k vzácným výjimkám takové trestní věci, v nichž takto dojde ke konečnému rozsudku. K témuž závěru došel i Hoegel (Jur. Blätter 1883 p. 341), Zistler (Centralblatt f. d. j. P. 1895 p. 625) a Zucker (Právník 1895 p. 767).

Příčinu tohoto zjevu, že se nesetkala v praksi subsidierní obžaloba dle trest. řádu z r. 1873 s takovým úspěchem, který byl od ní očekáván, vidí Waser v tom, že státní zastupitelství přísně zachovávají princip legality, že kontrola se strany vrchních státních zástupců jest velmi účinná, že tedy aparát veřejné obžaloby dobře funguje a je nadán dobrým materiálem.

Hoegel hledaje odpověď na otázku, proč je počet subsidierních návrhů absolutně i relativně nepatrný, spatřuje příčiny v tom, že podpůrný žalobce jest v nepříznivé posici, když má netoliko zastupovati obžalobu, nýbrž i bojovati proti opačnému mínění státního zástupce; dále v tom, že podpůrný žalobce cítí potřebu míti svého advokáta, zvlášť. je-li od jednajícího soudu vzdálen, což značí finanční oběť; potom v ustanovení §-u 390 tr. ř. a konečně

[39]) Arnschel, l. c. 102.
[40]) Ullmann, l. c. p. 290, pozn. 4.
[41]) Janka, l. c. p. 36.
[42]) Binding, Strafrechtliche u. strafprozessuale Abhandlungen, II. p. 12 (1915).
[43]) G.-S., LXXIV., p. 261.

v té okolnosti, že podpůrná obžaloba jest vázána na připojení se k trestnímu řízení pro nároky soukromoprávní. Diese Einschränkung — dí doslova — ist an sich wegen der in ihr liegenden materialistischen Tendenz bedauerlich, denn der Verletzte kann ein viel gewichtigeres edleres Motiv an der Verfolgung haben, als die Erlangung materiellen Ersatzes. Může též býti postižen trestním činem na místě citlivějším, nežli je tomu zpravidla při vzejití nároků na náhradu škody.

Zistler spatřuje důvod nepatrné prosperity ústavu podpůrné obžaloby v nepříznivém postavení podpůrného žalobce ve srovnání se státním zástupcem, neboť onen může užíti svého žalobního práva až po soudním usnesení — aspoň v případech č. 1 a 2 §-u 48 tr. ř., které jsou proti č. 3 téhož §-u častější. Právem při tom Zistler zdůrazňuje, že hlavní význam a cena instituce podpůrné obžaloby tkví ovšem v negativní její působnosti, že totiž zabraňuje tomu, aby veřejný žalobce bezdůvodně neodkládal trestní oznámení. Také S. Mayer poukazuje k tomu, že nepatrný praktický význam nemůže býti důkazem proti užitečnosti instituce samé.[44]) Ba možno jest dedukovati ze statistických dat o malém počtu užití práva subsidierní obžaloby, že jest to právě § 48 tr. ř., který způsobil, že veřejní žalobcové nepouštějí se zřetele zájmy poškozených, takže tito nemusí už ani užívati svého práva žalobního, a že se tedy ústav podpůrné obžaloby plně osvědčil.

Přes to ale jest přece nutno se tázati, nevyžaduje-li reformy dosavadní úprava ustanovení trestního řádu z r. 1873 o subsidierní obžalobě, neboť nestačí ukazovati jen na negativní její působnost. K této otázce dlužno přisvědčiti a to tím spíše, neboť dosavadní dualismus způsobuje, že občané zemí historických jsou ve příčině naší otázky hůře postaveni, nežli občané na Slovensku a P. Rusi.

Zdá se, že by ústav podpůrné obžaloby podle trest. řádu z r. 1873 vykazoval i v praksi lepší positivní výsledky

a) kdyby byl zjednodušen postup při uplatňování ža-

[44]) Com. 1878. I. p. 203.

lobního práva soukromníkova, zejména aby o přípustnosti její rozhodoval jednající soud sám,[45])

b) kdyby k subsidiární obžalobě n e b y l legitimován pouze adhaerent, t. j. ten poškozený, který si vyvozuje z trestního činu soukromoprávní nároky a domáhá se jich řízením trestním.

7. Otázka, komu má zákonodárce svěřiti úkol podpůrného žalobce, t. j. komu ze soukromníků má dáti právo, aby doplňoval činnost státních orgánů v řízení trestním, není novou, ale také ne snadnou. Bylaf, jak známo, předmětem dlouhých úvah zvláště v teorii německé.[46])

Subjektem podpůrné obžaloby může býti buď:

a) každý státní občan, nebo

b) jen určití soukromníci.

A d a): Přísluší-li každému státnímu občanu, pak mluvíme o t. zv. populární subsidiární obžalobě. Proti ní, jak bylo už uvedeno, zvlášť ostře brojil Binding, polemisuje s Gneistem,[47]) kterýž tvrdil, že actio popularis byla známa v Německu už před 1000 lety. Za populární obžalobu, ale nikoliv podpůrnou, nýbrž konkurrující, přimlouvali se na 12tém sjezdu německých právníků Schütze a Zucker.[48])

A d b): Udílí-li zákonodárce podpůrné žalobní právo jen určitým osobám soukromým, pak je poskytuje zase

aa) buď tomu, komu bylo trestním činem ublíženo, jako jest tomu v právu škotském (ideálně poškozený).[49])

bb) nebo pouze té osobě, která si z trestního činu vyvozuje nároky soukromoprávní (materielně poškozený).

Pro systém škotský vyslovil se r. 1860 Glaser a roku následujícího i druný sjezd německých právníků.[50]) Proti němu pak rozhodně vystoupil na XII. sjezdu německých právníků Gneist.[51]) Tento systém uplatňuje se u nás na území dříve uherském, kdežto v oblasti trestního řádu z r. 1873 jest spatřována kvalifikace soukromníkova k pod-

[45]) O tom pojednávám zvlášť, viz Soud. Listy 1925, č. 7. a 8.
[46]) Verhandl. II. 289 a XII. 195; Kallab, Základy 87.
[47]) Vier Fragen zur d. St. P. O., 1874.
[48]) Verhandl. 1875, p. 207 sq.
[49]) Glaser, Anklage atd. p. 45—48 dle Storcha, Říz. I. p. 254, pozn. 4.
[50]) Srov. o tom Liszt, Jur. Bl. 1877, p. 185.
[51]) Verhandl. sv. III., p. 95.

půrné obžalobě v jeho zájmu na splnění soukromoprávního nároku ex delicto.

Heinze[52]) a Liszt[53]) navrhovali, aby k podání podpůrné obžaloby byli oprávněni právní zástupci, resp. neodvislí právníci vůbec, kteří by odborně, nestranně a věcně užívali svého žalobního práva v případech, kde by veřejný žalobce to opomenul.

Vraťme se však k pojmu »poškozený«.

Dlužno uznati s Gneistem[54]) a Lisztem,[55]) že tento pojem sám o sobě jest nejasný (Gneist užívá obratu »schieferer Begriff«) a že jest proto svrchovaně nevhodno — jak vyvozuje Kallab[56]) —, komplikovati zbytečně proces otázkou, je-li kdo k trestnímu stíhání legitimován, neboť je to otázka často subtilní a neprospěšná pro řízení samo. Omezením podpůrného žalobního práva na »poškozeného v právech soukromých« získá se ovšem celkem jasný pojem, zvláště poskytne-li se pouze adhaerentovi.

Naproti tomu však nelze přehlédnouti, že se tím vylučuje subsidiérní obžaloba právě při těch trestních činech, při nichž nejspíše docházívá k rozporu mínění officielního veřejného žalobce se soukromníkem, a kde by tedy bylo nanejvýš žádoucno, aby soukromník mohl sám převzíti zastupování obžaloby, totiž u deliktů s příchutí politickou, což uznává sám Liszt[57]) a také Kallab.[58]) Podobně i Storch[59]) dochází k přesvědčení, »že v tom není mnoho důslednosti, když se činí právo podpůrné obžaloby závislým na existenci nároků soukromoprávních, neboť korektiv, jakým dle svého účelu má býti podpůrná obžaloba, stává se naprosto neúčinným při těch trestních činech, při nichž vůbec soukromé nároky nikomu vzejíti nemohou anebo v konkrétním případě nevzešly, na př. proto, že skutek zůstal jen pokusem.«

---

[52]) Strafprozessuale Erörterungen, 1875, p. 11 sq. dle Storcha I., p. 254, pozn. 3.
[53]) Jur. Bl. 1877, p. 186.
[54]) Vier Fragen, p. 45.
[55]) G.-S. 1877, p. 189 sq., Jur. Bl. 1877, p. 185.
[56]) Základy 88.
[57]) Jur. Bl. 1877, p. 185.
[58]) Základy 88.
[59]) Říz. I., p. 254, pozn. 4.

Chceme-li proto získati účinnějšího korrektivu státního monopolu žalobního, pak nezbývá, než opustiti dosavadní velmi pohodlný pojem »materielně poškozeného«, jak jej zavedl trestní řád z r. 1873, a vrátiti se k »ideálně poškozenému«, jak jej měl na mysli Glaser a druhý sjezd německých právníků a nač ukazuje i Hoegel[60]) (srov. ad 6 b) tohoto pojednání), Ullmann[61]) a Janka.[62])

Po této stránce nesdílím ani obav Lisztových,[63]) že by pojem ideálně poškozeného byl v praksi neproveditelný, neboť slovenská prakse, která s tím pojmem operuje, učí nás o opaku.

8. Jaké stanovisko zaujme k naší otázce budoucí čsl. trestní řád nelze dotud zjistiti. Tolik ale možno se dohadovati, že asi nepomine ústavu podpůrné obžaloby, neboť tato nabyla už jakéhos domovského práva u nás, a to jak v zemích historických (od r. 1873), tak i na Slovensku a P. Rusi (od r. 1896).

O s n o v y r a k o u s k é h o trestního zákona z r. 1881 (§ 84 odst. 2) a z r. 1891 (§ 81 odst. 2) rozšiřují právo připojiti se k trestnímu řízení a právo podati podpůrnou obžalobu (arg. § 48 a motivy osnovy z r. 1881 p 154) i na toho, kdo jest oprávněn učiniti návrh na trestní stihání skutku. Tyto ani osnova z r. 1912 nezměnily však v podstatě nic na instituci podpůrné obžaloby; zůstala dle nich nadále privilegiem adhaerentovým.

Z a t í m n í n á v r h obecné části trestního zákona č s l. z r. 1921 opravňuje v §-u 28 odst. 1 k návrhu a k soukromé obžalobě »toho, komu bylo trestným činem ublíženo«, tedy poškozeného. V odůvodnění na straně 23 se praví, že jest jím ten, jehož právní zájem byl trestným činem porušen, tedy nositel právního statku, trestní hrozbou chráněného. Přisvědčíme-li Fuchsovi,[64]) že pojem poškozeného má býti konformě užíván formálním a trestním právem materielním a uvážíme-li, že podpůrná obžaloba jest právě tak jako soukromá obžaloba hlavní a návrh na

[60]) l. c. p. 342.
[61]) l. c. p. 290.
[62]) l. c. p. 23.
[63]) Jur. Bl. 1877, p. 186.
[64]) V Holtzendorffově Hdb. I., p. 453.

trestní stíhání jen jedním z případů, kdy soukromník plní funkce státní za veřejného žalobce, pak by měl budoucí čsl. trestní řád legitimovati k subsidiérní obžalobě též »toho, komu bylo trestním činem ublíženo«, a neobmezovati ho další podmínkou, aby totiž jemu vzešel z trestného činu nárok soukromoprávní. Že by se při tom doporučovalo, aby zákon sám podal definici poškozeného po způsobu slovenského trestního řádu (§ 13, odst. 5 Tp), netřeba připomínati, když bylo už upozorněno na obtíže výkladu tohoto pojmu. Ostatně i osnova trestního zákona (z r. 1921) uznala za účelno, podati (v §-u 13) výklad význačnějších výrazů.

Osnova nového polského řádu trestního z roku 1924 (vyšel jako otisk »Gazety Administracji i Policji Państwowej« pod názvem »Projekt ustawy postępowania karnego«) zavádí v čl. 67 stížnost poškozeného (pokrzywdzonego) do odepření stíhání, neb zastavení řízení státním zástupcem k prokurátorovi při soudě apelačním. Instituce podpůrného žalobce (oskarżyciel posiłkowy) jest zachována v čl. 69 a přísluší poškozenému.

Ani tvůrci čsl. trestního řádu nebudou moci ponechati bez povšimnutí všechny námitky, které se činí proti instituci subsidiérní obžaloby ve znění trestního řádu z r. 1873. Těmto vadám snažil se právě vyhnouti trestní řád slovenský z r. 1896, jemuž se vskutku podařilo, že zjednodušil postup při uplatňování práva podpůrné obžaloby, a jenž také zřídil v této instituci účinný korektiv obžalobního monopolu státního zastupitelství.[65])

Doporučuje se proto, aby ani budoucí čsl. trestní řád nečinil právo podpůrné obžaloby závislým na existenci a uplatňování soukromoprávních nároků v řízení trestním.

---

[65]) Skála, l. c. p. 36.

Ze statistických dat podařilo se mi získati tyto cfry: V roce 1923 bylo v obvodu vrchního zemského soudu v Praze ze 42.150 věcí jen 6 podpůrných obžalob, v obvodě brněnského vrch. zem. soudu z 20.956 dokonce ani jedna. Naproti tomu u vrchního státního zastupitelství v Košicích podáno bylo v témže roce stížností dle § 42, odst. 1 Tp. (jen těchto!) 129, z nichž bylo vyřízeno 98 ve prospěch obviněného.

V roce pak 1922 podalo 180 poškozených stížnost u vrch. stát. zástupce v Košicích, z nichž bylo kladně vyřízeno 128, v roce 1924 ze 177 stížností vyhověno ve 37 případech. To jsou ale jen stížnosti podle § 42, odst. 1 Tp., nikoli podpůrné obžaloby podle § 42, odst. 3 Tp., jichž statistiky jsem nezískal.